

világosságra jőne az, — sok egyéb homályos dolgokkal együtt; 's dicsőült királyunk, érdemszerint 's tisztelettel említettnek, nem pedig megvetéssel. Ns Vas-megye' egyik nagyérdemű thirájának T. J. ur' levél-tárában több szép régi magyar levélén kívül akadtam egy a' 16dik század' közepén Bécsben a' Laczenhof-ban *) irt költségjegyzékre, mely udvar hajdan is, mint a' jelen időben, úgy hiszem a' cselédek' 's pórnp' tanyája volt. — A' hajdani magyar urak' cselédi előtt sem volt ismeretlen, 's szavok' járása szerint aligha innen nem származott a' Laczikonyha is. — Mai nap is a' Bécsben megfordult udvari huszár nem könnyen felejtí a' gazdagodni törekvő pinczért, a' mint ezen jegyzék' írójának is egy iz sült-szalonna négy denár-ért igen visszasan eshetett, — mert egy iz igen kevés levén különben egy arasznyit iktatott volna könyvébe. Itt közlök valamit belőle:

Kewwezeg tyz nap az zolgakra mygh urunk Bebek Imreh					
nagisága kewwetzeghe foliton folit				frt	denár
Hamburkba Jakab Lynzer es Rakosy Menihárt					
neemet sewrtkeeteitel	—	—	—	—	3
Kenieer nekyk	—	—	—	—	3
Nekem Kozma János Decaknak keet kypel	—	—	—	—	1
Fedl eitel mezes bor nekem	—	—	—	—	3
Beezbe egi bokor zaarit hal nekem bewt napra	—	—	—	—	10
egi Beezy czypo nekem	—	—	—	—	3
Haarom tykmoni nekem	—	—	—	—	2
Hanzen kuktanak az Laczynhopba kewz kenieer					
kettewiewk	—	—	—	—	6
Jakob Lynzer egi ewrewg Hurka	—	—	—	—	4
Rakosy Menihart sos pezeneer	—	—	—	—	4
ceget bor kettewiewk	—	—	—	—	6
Nekem egi yz sylt zaloneer	—	—	—	—	4
ect, ect.					

közli Literati Nemes Sámuel.

*) A' Latzenhof Bécsben Lacius hires történetíró' család-jához tartozott 's a' legalsóbb-osztályu nép' tanyája.

Tőlem is egy szó a' sok szóra. *)

„Mátyás szobrának“ alulírt művésze, az egyesületnek közönség elébe adott felszólításához képest, méltán azt várhattam, hogy a' dologhoz-értők magát az emléket illető művészi észrevételekkel fognak fellépni, miket érdemökhöz képest méltatni el nem mulasztottam volna. Azonban más történt. Művészi észrevételek helyett a' művész személye támadtatott-meg méltatlan 's alaptalan véleményekkel, jóslatokkal, sőt rágalmaikkal.

Mi Mátyás' emléke felől mondandó volt, azt már a' honi szobrászat' könyvecskéjében, két kiterjedt czikkben, elmondám; most tehát csak azokhoz van szóm, 's ezek közül is kivesszem Abonyi Istvánt, kinek hibája csak az, hogy mit irt, privative közölheti vala, és én is privative feleltem volna: azokhoz mondom, kik ez ügyben felszólaltak, és számuk ha nem legio is, 12 tán lehet. Más dolog a' halálról beszélni, más pedig meghalni; úgy más dolog egy mesteri mű-darabot valaha valahol látni, más a' művészetről írni akarai; megint más, művet előállítani. Ha pedig az arról írni-akarási oly rosz

kezekbe kerül, melyek előtt, úgy látszik, mindig két íróedény áll, egyik tintával, másik epével, hogy most ebbe majd am-abbá márthassák tollukat, mint az itt szóbanlevő tán 12-tőnek, — kik, Mátyás' emléke ellenfogosikorgatva állottak-fel, mint tigris, melynek nyelve oly durva, hogy mikor nyal, még akkor is vért bocsát; — mint tövises körök, melyekhez nem lehet oly vigyázattal nyulni, hogy ne szurnának, — mint skorpiók, melyeknek fulánkjak mindig dőfésre van szegezve, — mint pókok, melyek nemesak a' templomi szent edényeket, de Jupiter és Hercules dicső arczeit is hálóval szövik-be, és sz. Ágostonnál szólva „qui et alios vult errare, ut error suus lateat“; — ha mondom, illy kezekbe kerül, akkor ők magok magokat hozzák oly labirinthába, melyből nincs fonál, mely őket kivezesse; — ezeknek csak ezt mondom: Vivere si recte nescis, concede peritis 's a' t. Különbben mi művészek megismerjük, hogy nincs e' világon oly tiszta higfolyamú kristályos ész, hogy ha a' bölcsesség világához tétetik, ne vetne valami árnyékot. Hol azon ember, ki magát oly tökéletesnek higye, mint a' 24 karatos arany? hogy munkái semmi pótlékot vagy elvételt ne kívánnának. Magok az égi testek, remekjei a' természetnek, hibátlanok-e? A' nap, hold foltosok; a' csillagoknak egyike ködös, másika melancholicus; a' skorpiónak hibázik egyik lába; a' Pegasus, a' Bika csak fél figurák! Vagy tehát nézzük azon könyveket, melyeknek nagy hírók, vagy méltóságok van, és igen felségesek, éppen minden hiány nélküliek e? Magáról a' jó Homerosról nem mondhatjuk-e el, hogy olykor olykor szundikált, Quandoque dormitat; vagy a' száz-szemű Argusok nem alusznak-e néha el? Illyen 's efféle hibákat elismerünk mi művészek, et hanc veniam petimus damusque, de nem az ollyakat, melyeket azon tán 12-tő felhord, kiket hasonlíthatok azon néphez, mely előbb a' napot imádta ugyan, de napheli fogyatkozás törté-ven, elkezdé ócsárolni, csufos kifejezésekkel illetni, hogy az a' dicső test is meg homályosodott; míg egy böles közükbe megyen 's emlékezteti, hogy ha ők a' napot meghomályoso-dottnak látják, az nem a' nap, hanem az ő szemök' hibája, mert nem tudják, hogy más égi test ment a' nap 's az ő szemök közébe. Így voltak oly emberek is, kik előregedvén, szemök gyengült 's akárhova mentek, minden szobát setétnek találtak. — Hogy ezen urak nem látják rajzomban azt, mit látni kellene, nem csudálom. Kinek csak holdvilághoz szokott szeme van, az nem nézhet, mint sas, merőn a' napba. 'S ha az anyai szív alatt levő csak néhány hónapos kisgyer-meket már kiformált arcvonással, karesú derék, széles mell, és sugár-lábakkal ohajtják; hogy ők egy kész művet tán valahol láttak ugyan, de soha sem látták annak születését, növési krisisét, arról én nem tehetek. Várják-el ezen urak az érettség idejét; bizzák a' munkát ahoz értőkre; ne kár-hoztassák azt, mihez nem értenek; ne gunyolják azt, mi nekik nem tetszik; ne marcangolják azt, mit nem tudnak megrágni. — De ezek mind méltó társak egymáshoz: csak irkálnak, intenek, tanácsolnak, 's midőn mindemből (nem ért-vén hozzá) csak hamar kifognak, neki állnak a' hazafiság-nak, 's talán még teli poharakat is üritnek a' haza' éljenére. Illyenekről mondá egyik jeles költőnk egykor:

Semmit nem használok jöltevő haszánnak,
Üres hangján kívül vivátozó számnak.

Ismerem én is egy nemét a' hazafiságnak; sőt már 40 éve, hogy gyakorlom; de nem divatruhák' bódéjában, sem a' szabók' gyűszűjében keresem) jöllehet abban sem marad-

*) Ezen a' t. Szerző urtól Társalkodónk' számára beküldött czikkkel kissé elkéstünk ugyan, azonban megnyugtatt bennünket némileg az, hogy a' Hírnök' kisfutárja, Honművész 's Athenaeum már közölték. Ohajtjuk őszintén, hogy a' tisztelt szobrász ur, tettel úgy mint szóval, elleneit megezáfolta légyen, 's hogy ezen véd-czikkje a' t. cz. közönségnél, — mely minden íránt föl van józan ítélőtehetséggel ruházva 's a' művészen, valódi műértés mellett, a' szerénységet is tiszteli, — a' Mátyás-emlék' ügynek semmi kárt, de minél több hasznót szüljön. A' szerk.

tam-el. Mire behártyázott sebem, pecsétes diplomám, arany és ezüst emlékpénzeim, a' bécsi és romai akademiák, de különösen a' művészek Pantheonja, a' vaticáni gyűjtemény tanút tehetnek. Nélkülöm költetlen feküdnének még most is álmaikban az öreg Hunyady János 's fíja László, ha én még Romában emlékpénzekkel nem támasztom vala föl; nyugodnék Csokonai; 's a' művészet' kezdete pásztortelény-alakban, nem tűnt volna fel az arczát leplező Pannonia, 's több mások, ha én napfényre nem hozom a' nélkül, hogy valakinek egy krajczárjába került. Igyekeztem 12 év alatt külföldön, idegen népek előtt, a' magyar nevet tiszteletben tartani, más 16 év alatt hazámban az elhunyt virtusokat felköltetni. Illyen 's illyekhez hasonlóak eszmém, a' hazafiságról 's nemzetméltóságról, mi ezen uraknak mindig szájköbük van; 's illyeket ajánlgatok én a' mindig 's mindenben bírálgató tudálékosoknak, 's kérem, legyen türelmök, míg bölcseségfoguk kijő, mely Arisztoteles szerint nagyon későn szokott lenni. Válasszának maguknak annyi hiány közt, mennyi hazánkban van, pályát; menjenek-ki a' külföldre, de legalább 10 évre, 's tanulják meg practice p. o. a' selyemtenyészést, a' selyem-posztó és gőzerőművek készítését, a' hajózás' mesterségét, vagy legalább csak a' champagnei bor készítését; álljanak olly helyeken szolgálatba; durva ruhában tétessenek szerelmet, esküdjének hűséget mind addig, míg minden titokba beavatva vannak: akkor, mint megrakott méhek jönnek, de valósággal jönnek szeretett hazánkba, hogy ne keljen még csak egy hajóskapitányságot is idegenre bízunk; és midőn az ország határait felénk átlépik, 's a' külföld harminczadtisztei az ő 's mások' butorait vizsgálják, kiki elmondhassa magában: keressétek csak ama' véghossz nélkül álló társzekereket; duljátok össze vissza, kutassatok! de a' legnagyobb harminczadi család 's milliót érő contrabande — csak a' lépésben van, melyet előttetek hazám' földére tesztek.

Zárólag még egy mondani valóm van. — Ha ezen urak szájköbük gúnyolásra még mások is feltárják, ne bárához illő szavakat hányjanak mánkora, hanem férfiasan azon dologban, melyről szólni akarnak, egy kis jártasságuknak adják jelét; nehogy Mucius Scaevolaként fővezér helyett tudatlanságból a' szolgát ölje meg. Viseljük magokat úgy, hogy ne kellessen mellőlök ember, ki kardjokat a' csapástól visszatartsa, miként Sybilla tett Aeneassal, mikor az árnyak' honában a' szellemekhez vagdalt a' nélkül, hogy azoknak ártott volna; csak önmagát fárasztván. Most már tollamat asztalomra teszem; mert atyám végmeghagyásának, a' Mátyás-émléki választottság, a' haza 's világ' várakozásának akarván megfelelni, fontosb dolgaim vannak. Többször említett bírálgató, gúnyolódó, 's tudálékos uraiméknak Orestesként csak ezt felelem: „a' csapásokból fogjátok megtudni, vajjon Atrides fíja vagyok-e?”
 Ferenczy.

Váltójogi kérdés.

„Szabad-e saját *) váltók helyett, saját rendeletre szóló idegen váltókkal élni?” vagy másképen: „szabad-e azoknak, kikről a' törvény saját váltók' kibocsátatásában a' képességet megtagadta, saját rendeletre szóló idegen váltókat elfogadniok?”

A' föltett kérdés e' lapokban már többször fordult meg, de nem az én véleményemben. Feleletem ugyan is, mint váltójogtani munkám' legközelebb megjelent füzetkéjében mindenki láthatja, tagadó, azon egyszerű okból, hogy a' törvényt kijátszani nem szabad. Mert ki a' váltó-üzletet érti, az tudja, hogy nincs olly eset, miszerint saját-váltó helyett saját rendeletre szóló idegen váltót ne lehessen használni, és így a' fontebbi kérdés másképp 's világosabban ide megyen ki: „szabad é a' törvényt 's törvény-

*) Azoktól, kik valamely tárgyban közönség előtt lépnek föl, méltán megkívánhatni, hogy tiszta eszméket terjeszzenek sem az általános sem a' magyar váltójog' szellemében meg nem áll a' saját váltóknak „sola“ nevezete. Irónak a' ferde nézeteket nem táplálni, hanem igazítani kell.

hozóink' akaratját kijátszani? mire, úgy vélem, igenel felelhetni egy bíró sem fog. Szükségesnek eddig az e' tárgyban felszólalást nem gondolám; de miután látom, hogy ez a' magyarázó munkákban nem is érintetik, a' közönség' részéről pedig ellenkező értelem-ben már többen többször felszólaltak, ezennel bátor vagyok édes hazánk' köz ügyében, 's hasonlíthatlan váltójogunk' érdekében mindenkit nemcsak figyelmeztetni, hanem; ha talán valakinek az ellenkezőre nyomos okai volnának, illelmes és nemes vitatkozásra fel is szólítani. A' nyomosb és alaposb okoknak kész hódolója vagyok.
 Fogarasi.

Gondolatok, élet- 's társasági viszonyok fölött.

(Folytatás.)

9) Társas körökben az igazat elhallgatni, midőn nem kényszerítettünk annak kimondására, 's niáltal az elfogultak' gyűlölségét vonhatnók magunkra, tanácsosb. A' társas illedelem' ezen megtartása mellett nem sértjük meg igazságszeretetünket, 's az, mint társaság' tagjának egy részt kötelességünk. Mint honfinak, — közdolgokban az igazat kimondani szoros kötelesség; vegyék azt bár sokan kedvetlenül, 's ha személyes érdekünk veszélyeztetnék is általa; mert minden áldozat kicsiny azokhoz képest, miket a' hazának kívánni joga van. —

10) Korunk' emberei nagy részt physiognomisták. Találkozunk egy ismeretlennel, tüstint szemügyre vesszük arczvonalmait, testtartását, szóval főtül-talpig vizsgáljuk őt's lélektükörében mint tárgyhoz értők — többnyire észrevétlen pillantásokkal szemléljük ki lelkületét. Mi ember-ismerőknek tartjuk magunkat 's elég helytelenül, mert emberisméreti tudományunk főleg a' kül benyomások' ingó alapján nyugszik. Mi arczot, tekintetet testtartást kevés kéz- vagy testhajlékonysági ügyességet vesszünk fő vizsgálati tárgyakul, — 's társalgásában nem vét-e a' convenance 's etiquette' szabályi ellen? — orra socratica é vagy platonica, vagy épen napoleon- 's narcis-féle? homloka emelt é? 's a' t. Ha az ismeretlen kedvező küljegyekkel bír, szerencsés; megnyeré bizodalunkat, szeretetünket. Nekünk nem kell több mint néhány szori megtekintése az ismeretlennek, egy pár órai véleményelés elég az ő kiösmérésire. Korunkban e' szerint könnyen alapíthatjuk szerencsénket, nem szükséges szellemi erőnket feszíteni; elmaradhat erényességünk 's más férfiúi nemes tulajdonok. Ajánló külsőség, engedékenység, kis társalgási könnyűség 's kegy-vadászat által a' közvéleményt részünkre hódíthatjuk, 's általa fölemeltetésünket bizton várhatjuk. 'S helyesebbentészen azon ifju, ki a' mindennapi életben becsültetni 's tiszteltetni ohajt, ha mellőzve a' komoly tanulmányokat, a' fáradságos lelki önművelést, tükörből tanulja a' különféle érzelmek' küljegyeit arczán előteremteni: hogy mosolyoghasson egy elménczkedő' utált ötleteire; szomorú, vig, részvevő, rátartós tekintetet mutathasson, mint körülményei kívánják. Tapasztalás szerint a' legügyesb alakosok a' szerencsének magas polczaira jutnak föl. Társasági létünk' illy állásában, a' való érdem várhatja é jogszerű méltatását 's megjutalmazását? —
 B. K.

(Folytatjuk.)